

29/12

(512)
Exam. Code : 213103
Subject Code : 5665

M.A. Economics 3rd Semester

MAE-301 : ECONOMICS OF DEVELOPMENT

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

Note :- Attempt five questions in all. Q. no. 1 is compulsory. Rest of the four can be attempted by choosing one from each of four Units. All questions carry equal marks (20 marks).

1. Answer the following in brief :
 - (i) What is economic growth ?
 - (ii) What is Physical Quality of Life Index ?
 - (iii) What is Technological Dualism ?
 - (iv) What is Pre-conditions for Take-off stage ?
 - (v) What do you mean by Unbalanced Growth ?
 - (vi) Define Low Level Equilibrium Trap.
 - (vii) What is Export-led strategy ?
 - (viii) What are external sources of capital formation ?
 - (ix) What is capital formation ?
 - (x) Give main assumptions of Meade's model.

UNIT-I

2. Explain the Kuznets Hypothesis.
3. Critically examine Kaldor's model of economic growth.

UNIT-II

4. Discuss Marxian theory of development.
5. Explain the views of Lewis on dualistic growth.

UNIT-III

6. Explain in detail the Unbalanced Growth theory.
7. Do you think that agriculture is necessary but not sufficient for economic growth ?

UNIT-IV

8. Explain in detail the role of foreign investment in economic development.
9. Compare and contrast the import substitution and export-led strategies for their role in economic development.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਕਰੋ। ਹਰਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ (20 ਅੰਕ)।

1. ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਦਿਉ :
 - (i) ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕੀ ਹੈ ?
 - (ii) ਲਾਈਫ ਇੰਡੈਕਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਕੁਆਲਟੀ ਕੀ ਹੈ ?
 - (iii) ਤਕਨੀਕੀ ਦਵੈਤਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?
 - (iv) ਟੇਕ-ਆਫ ਪੜਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਹਾਲਤਾਂ ਕੀ ਹਨ ?
 - (v) ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

- (vi) ਨਿਮਨ ਪੱਧਰ ਸੰਤੁਲਨ ਟ੍ਰੈਪ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (vii) ਨਿਰਯਾਤ-ਅਗਵਾਈ ਰਣਨੀਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (viii) ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੋਤ ਕੀ ਹਨ ?
- (ix) ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀ ਹੈ ?
- (x) ਮੇਡੇ (Meade) ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਕਜ਼ਨੈਟਸ (Kuznets) ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
3. ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਲਡੋਰ (Kaldor) ਮਾਡਲ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
5. ਦੁਹਰੇ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਲੇਵਿਸ (Lewis) ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਕਾਸ ਥਿਊਰੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
7. ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
9. ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਲਈ ਆਯਾਤ ਪ੍ਰਤੀਸਥਾਪਨ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ-ਅਗਵਾਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅਤੇ ਟਾਕਰਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਰੈਬਜਿੰਸਕੀ (Rybczynski) ਪ੍ਰਮੇਏ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

ਜਾਂ

ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਇੰਟਰਾ ਉਦਯੋਗ ਵਪਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

4. ਵਪਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਨੁਭਵਵਾਦੀ ਸਮਝੌਤਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਗਿਰਾਵਟ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੇ ਨੀਤੀ ਨਿਹਿਤਾਰਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

5. ਟੈਰਿਫ ਦੇ ਅੰਸ਼ਕ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਵਪਾਰ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਤੇ ਕੋਟਾ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

Exam. Code : 213103**Subject Code : 5666****M.A. Economics 3rd Semester****INTERNATIONAL ECONOMICS-I****Paper—MAE-302**

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

Note :- Attempt **five** questions in all. Question No. **1** is compulsory. Rest of the **four** questions can be attempted by choosing **one** from each Unit. All questions carry equal marks (**20** marks).

1. Write short answers (each carrying 2 marks) and it is compulsory :
 - (i) Define comparative advantage.
 - (ii) Define factor price equalisation theorem.
 - (iii) Define immiserizing growth.
 - (iv) What do you mean by static gains from trade ?
 - (v) Describe dynamic gains from trade.
 - (vi) Define quotas.
 - (vii) Define factor endowments.
 - (viii) What do you mean by effective rates of tariffs ?
 - (ix) Define nominal tariffs.
 - (x) Distinguish between inter-industry and intra-industry trade.

UNIT-I

2. Explain the absolute advantage theory of international trade.

OR

Describe the opportunity cost theory of international trade.

UNIT-II

3. Write a detailed note on Rybczynski theorem.

OR

Discuss the impact of intra industry trade on developing countries.

UNIT-III

4. Discuss the various concepts of terms of trade and their limitations.

OR

Discuss the empirical relevance and policy implications of secular deterioration hypothesis for less developed countries.

UNIT-IV

5. Discuss the partial equilibrium analysis of tariffs.

OR

Explain the economic effects of quotas on trade partners.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।
ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਕੇ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ (ਹਰੇਕ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ) ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ :

- (i) ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਲਾਭ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (ii) ਕਾਰਕ ਕੀਮਤ ਬਰਾਬਰੀ ਥਿਯੋਰਮ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (iii) ਇਮਿਸਰਜ਼ਿੰਗ (Immiserizing) ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (iv) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- (v) ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਗਤਿਸ਼ੀਲ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- (vi) ਕੋਟਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (vii) ਕਾਰਕ ਐਂਡੋਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (viii) ਟੈਰਿਫਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਦਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (ix) ਨਾਮਜ਼ਦ ਟੈਰਿਫ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (x) ਇੰਟਰ-ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਇੰਟਰਾ-ਉਦਯੋਗ ਵਪਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

Exam. Code : 213103

Subject Code : 5667

M.A. Economics 3rd Semester

INDIAN ECONOMY

Paper—MAE-303

Time Allowed—Three Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt **10** short answer type questions which are compulsory and attempt **ONE** long answer question from each unit of Section B. Short answers questions carry **2** marks each and long answer type questions carry **20** marks each.

SECTION—A

Note :— Short Answer Type Questions (All questions in this section are compulsory) :

1. (a) Discuss briefly the method of computing National Income in India.
- (b) Explain the main objectives of Planning in India.
- (c) What are the reasons behind the population explosion in India ?
- (d) State briefly the nature of Food Problem in India.
- (e) What are the objectives of Indian Agricultural Price Policy ?
- (f) Explain the relationship between agriculture and industrial sector.
- (g) What is Private-Public partnership ?
- (h) What do you mean by MNCs ?
- (i) Write down the targets of 10th Five Year Plan.
- (j) Discuss the causes of deficits of the Balance of Payment.

SECTION—B

Note :— Long Answer Type Questions (Attempt **ONE** question from each unit) :

UNIT—I

2. Discuss the factors responsible for Inter-state variations in growth of National Income.
3. Discuss the need, importance and objectives of decentralised planning in India. Explain important limitations of National Income estimates in India.

UNIT—II

4. Explain the important measures taken by Government of India to reduce poverty in the Country. How far have these measures been successful ?
5. Define Inflation. What are the causes of inflation ? Discuss its impact on the distribution of income.

UNIT—III

6. Explain the position of Balance of Payments of India since 1991. What are the main factors responsible for increasing current account deficit in the recent years ?
7. What is meant by Cooperative Farming ? Discuss its features and explain how cooperative farming is useful for India.

UNIT—IV

8. Critically examine the main features of the new Industrial Policy of 1991. Indicate the changes in the Industrial Policy Regime during last decade.
9. Describe the need for export promotion in India. Suggest measures to increase exports from India.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— 10 ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
ਭਾਗ ਅ ਦੀ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

ਨੋਟ :— ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ) :

1. (ੳ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
(ਅ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
(ੲ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਬਾਦੀ ਵਿਸਫੋਟ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ ?
(ਸ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਭੋਜਨ ਸਮੱਸਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
(ਹ) ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕੀਮਤ ਨੀਤੀ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ ?
(ਕ) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
(ਖ) ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ-ਪਬਲਿਕ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕੀ ਹੈ ?
(ਗ) ਐਮ. ਐਨ. ਸੀ. (MNC) ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
(ਘ) 10ਵੀਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਟੀਚੇ ਲਿਖੋ।
(ਙ) ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਅ

ਨੋਟ :— ਦੀਰਘ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ) :

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਰਾਜ ਵਿਵਿਧਤਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਲੋੜ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਉਪਾਅ ਕਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੋਏ ਹਨ ?
5. ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਉ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਉ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਣ ਹਨ ? ਆਮਦਨ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. 1991 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਬਕਾਏ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉਪਰ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਹਾਲ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਲੂ ਖਾਤੇ ਦੇ ਮੁਦਰਾ ਫੈਲਾਉ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ?
7. ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤੀ ਕਿਵੇਂ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-IV

8. 1991 ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ। ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਬਦਲਾਅ ਦਰਸਾਉ।
9. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਯਾਤ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਲਈ ਲੋੜ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ।

Exam. Code : 213103

Subject Code : 5670

M.A. (Economics) 3rd Semester

THEORY OF STATISTICS

Paper—MAEO-3

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :— Attempt **FIVE** questions in all. Question No. **1** is compulsory and attempt **ONE** question from each of **FOUR** units.

1. (i) Explain Chebychev's in equality.
- (ii) What is Beta distribution ?
- (iii) What do you mean by Axiomatic definition of probability ?
- (iv) Define maximum likelihood estimators.
- (v) Define 't' distribution.
- (vi) Explain level of significance.
- (vii) Distinguish between null and alternative hypothesis.

(viii) Distinguish between parametric and non-parametric test.

(ix) What is a Kendall's concordance test ?

(x) What do you mean by interval estimation ?

10×2=20

UNIT—I

2. (a) State and prove Baye's inequality.

(b) Find the mean and variance of Binomial distribution. 20

3. Define the normal distribution and derive its main properties. 20

UNIT—II

4. (a) Explain the properties of a good estimator.

(b) What is a Chi-square variate ? Derive its moment generating function and hence its mean and variance. 20

5. Define 'F' distribution and derive its main properties. 20

UNIT—III

6. (a) Explain the procedure of testing a statistical hypothesis.

(b) A random sample of size 16 has 53 as mean. The sum of the squares of the deviations taken from mean is 135. Can this sample be regarded as taken from the population having 56 as mean ? Obtain 95% confidence limits of the mean of the population.

[For $V = 15$, $t_{0.05} = 2.13$]

20

7. For a 2×2 contingency table :

a	b
c	d

Prove that

$$\text{Chi-square} = \frac{N(ad - bc)}{(a + b)(a + c)(c + d)(b + d)} \quad 20$$

UNIT—IV

8. Explain briefly the various types of non-parametric tests and specify the situation in which they are applicable. 20

9. (a) Use the sign test to see if there is a difference between the number of days required to collect an account receivable before and after a new collection policy. Use the 0.05 significance level.

Before : 33 36 41 32 39 47 34 29 32 42

After : 35 29 38 34 37 45 36 32 30 38

- (b) The following data represent the weights (in kg) of personal luggage carried on an aircraft by a member of 2 base ball clubs :

Club A : 34 39 41 28 33

Club B : 36 40 35 31 39 36

Use Mann-Whitney U test with $\alpha = 0.05$ to test the hypothesis that the two clubs carry the same amount of luggage on the average. 20

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

1. (i) ਚੈਬੀਚੇਵ (Chebychev) ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (ii) ਬੀਟਾ ਵੰਡ ਕੀ ਹੈ ?
- (iii) ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਐਕਸ਼ਿਓਮੈਟਿਕ (Axiomatic) ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iv) ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਨੁਮਾਤਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (v) 'ਟੀ' ਵੰਡ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (vi) ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (vii) ਜ਼ੀਰੋ ਅਤੇ ਵੈਕਲਪਿਕ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (viii) ਪ੍ਰਾਚਲਿਕ (parametric) ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਾਚਲਿਕ (non-parametric) ਪਰੀਖਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (ix) ਕੋਂਡਲ ਦਾ ਸੁਸੰਗਤੀ (concordance) ਪਰੀਖਣ ਕੀ ਹੈ ?
- (x) ਅੰਤਰਾਲ ਅਨੁਮਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. (ੳ) ਬੇਅ (Baye) ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰੋ।
(ਅ) ਬਾਈਨੋਮੀਅਲ ਵੰਡ ਦੇ ਮੀਨ ਅਤੇ ਵੇਰੀਐਂਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਓ। 20
3. ਸਧਾਰਨ ਵੰਡ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ। 20

ਯੂਨਿਟ-II

4. (ਉ) ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਅਨੁਮਾਤਾ (Estimator) ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 (ਅ) ਕਾਈ ਸੁਕੇਅਰ ਵੇਰੀਏਟ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਮੋਮੈਂਟ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਦੇ ਮੀਨ ਅਤੇ ਵੇਰੀਐਂਸ ਨੂੰ ਦੱਸੋ। 20
5. ਐਫ਼ (F) ਵੰਡ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 20

ਯੂਨਿਟ-III

6. (ਉ) ਇੱਕ ਸਟੈਟਿਸਟੀਕਲ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਦੇ ਪਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 (ਅ) ਇੱਕ ਬੇਤਰਤੀਬ 16 ਅਕਾਰ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਮੀਨ 53 ਹੈ। ਮੀਨ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਡੇਵੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 135 ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਨਮੂਨਾ ਉਸ ਆਬਾਦੀ ਜਿਸਦਾ ਮੀਨ 56 ਹੋਵੇ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਮੀਨ ਦੀ 95% ਭਰੋਸਾ ਸੀਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ।

$$[\text{For } V = 15, t_{0.05} = 2.13] \quad 20$$

7. ਇੱਕ 2×2 ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਸਾਰਣੀ ਲਈ :

a	b
c	d

ਸਾਬਤ ਕਰੋ

$$\text{ਕਾਈ ਸੁਕੇਅਰ} = \frac{N(ad - bc)}{(a+b)(a+c)(c+d)(b+d)} \quad 20$$

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੈਰ-ਪੈਰਾਮੀਟਰਿਕ ਪਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 20
9. (ਉ) ਇੱਕ ਸਾਈਨ ਟੈਸਟ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰੋ 'ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਕਲੈਕਸ਼ਨ ਪਾਲਸੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਖਾਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੈ ? ਸਾਰਥਕਤਾ ਦੇ 0.05 ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।

ਪਹਿਲਾਂ : 33 36 41 32 39 47 34 29 32 42

ਬਾਅਦ : 35 29 38 34 37 45 36 32 30 38

- (ਅ) ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਡਾਟਾ ਦੋ ਬੇਸ ਬੱਲ ਕਲਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿੱਜੀ ਸਮਾਨ ਦਾ ਭਾਰ (ਕਿਲੋ ਵਿੱਚ) ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ :

ਕਲਬ ਏ : 34 39 41 28 33

ਕਲਬ ਬੀ : 36 40 35 31 39 36

$\alpha = 0.05$ ਨਾਲ ਮੈਨ-ਵਿਟਨੀ ਯੂ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ, ਇਹ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਕਲੱਬਾਂ ਕੋਲ ਔਸਤਨ ਸਮਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਭਾਰ ਹੈ।

20

06-112

Exam. Code : 213103

Subject Code : 5672

M.A. Economics IIIrd Semester

MAEO-5 : INDUSTRIAL ECONOMICS

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :- Section-A : Consists of **ten** questions and is compulsory. Each question carries **2** marks.

Section-B : Consists of **eight** questions. Attempt **one** question from each unit. Each question carries **20** marks.

SECTION-A

1. Briefly describe the passive behaviour of the firm.
2. What are the objectives of the firm ?
3. What do you understand by organization of a firm ?
4. Explain the factors affecting location of industry.
5. Explain briefly the constraints on a firm's growth.
6. What is capacity utilization ?
7. Throw some light on regional industrial growth.
8. What are the issues faced in industrial proliferation ?
9. What is Net Present Value (NPV) ?
10. What are safety nets for industrial labour ?

SECTION-B**UNIT-I**

1. Explain in detail the concept and organization of a firm.
2. Describe the Weber's theory of industrial location. Also highlight the importance of location triangle.

UNIT-II

3. What is investment expenditure ? Give a detailed account of methods of evaluating investment expenditure.
4. What is capacity utilization ? Explain the concept and measurement in context with Indian Economy.

UNIT-III

5. What are Multi-National Corporations ? How do these transfer technology ? Also throw some light on issues related with TRIMs.
6. Give a detailed account of issues related with industrial proliferation and environmental preservation.

UNIT-IV

7. Give a detailed account of structure of industrial labour. What are the issues that are faced by industrial labour ?
8. Explain in detail the relationship between globalization and industrial labour.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :- ਭਾਗ-ੳ : ਇਸ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ।
ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਅ : ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।
ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਫਰਮ ਦੇ ਪੈਸਿਵ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
2. ਫਰਮ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹਨ ?
3. ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
4. ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
5. ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੇ ਵਾਧੇ ਉਪਰ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਪਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
6. ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਕੀ ਹੈ ?
7. ਖੇਤਰੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਾਧੇ ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉ।
8. ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਸਾਰ ਦੇ ਸਮੁੱਖ ਕਿਹੜੇ ਮੁਦੇ ਹਨ ?
9. ਨੈੱਟ ਪ੍ਰੈਜ਼ੇਂਟ ਵੈਲਿਊ (ਐਨ. ਪੀ. ਵੀ.) ਕੀ ਹੈ ?
10. ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਿਰਤ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਲ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

ਭਾਗ-ਅ**ਯੂਨਿਟ-I**

1. ਇੱਕ ਫਰਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
2. ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਥਾਨ ਦੀ ਵੇਬਰ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
ਸਥਾਨ ਦੇ ਤਿਕੋਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਨਿਵੇਸ਼ ਖਰਚ ਕੀ ਹੈ ? ਨਿਵੇਸ਼ ਖਰਚੇ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।
4. ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਮਲਟੀ-ਨੈਸ਼ਨਲ ਨਿਗਮਾਂ ਕੀ ਹਨ ? ਇਹ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ? ਟੀ. ਆਰ. ਆਈ. ਐਮ. ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉ।
6. ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ।

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਿਰਤ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵੇਰਵਾ ਦਿਉ। ਉਦਯੋਗਿਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁੱਦੇ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?
8. ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀਕਰਣ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।